

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

НАУКОВИЙ ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ В КОНТЕКСТІ
СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ РЕАЛІЙ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ОБЛАСНОЇ МІЖГАЛУЗЕВОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

23 жовтня 2024 р.

Вінниця

Збірник наукових праць

*Небесній Сотні
Дню Гідності та Свободи
присвячується*

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ РЕАЛІЙ

Збірник

Обласної міжгалузевої науково-
практичної конференції

23 жовтня 2024 року, м.Вінниця

Україна

ВІННИЦЯ – 2024

УДК 373.3/.5.014: 323.1] (477) (063)

Н 45

*Небесній Сотні
Дню Гідності та Свободи
присвячується*

Редакційна колегія:

Дровозюк Степан Іванович, доктор історичних наук, професор, ректор КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти» (м. Вінниця);

Струкевич Олексій Карпович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри філології та гуманітарних наук;

Рябокоть Ольга Володимирівна, кандидат географічних наук, доцент, перший проректор з науково-педагогічної роботи;

Білик Олег Олександрович, кандидат технічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та моніторингу якості освіти;

Герасімова Олена Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародного співробітництва.

Ви тримаєте у руках збірник матеріалів Вінницької обласної міжгалузевої науково-практичної конференції, що відбулася на базі комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» 23 жовтня 2024 р. Матеріали присвячено розкриттю сутності поняття «національна ідея». Водночас учасники конференції не ставили за мету сформулювати нове оригінальне визначення української національної ідеї. Нагальні потреби сучасної педагогічної практики, насамперед спонукали авторів публікацій до обговорення конкретних шляхів і засобів, використовуючи які українська школа змогла б пройняти душі наших учнів ідеями самоствердження української нації у боротьбі за своє фізичне існування, збереження культурної самобутності, реалізації політичної суб'єктності у внутрішній та міжнародній політиці.

Збірник адресовано учителям історії, правознавства, громадянської освіти, української мови, української та світової літератури, класним керівникам, викладачам закладів вищої освіти, філософам, студентам, магістрантам, аспірантам, а також усім, хто цікавиться питаннями підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників у контексті національних та світових освітніх тенденцій, інноваційних ідей та практик.

Життя в умовах війни з московією щодня доводить, що підвалинами нашого гідного суспільного та індивідуального буття є ідентичність, національна свідомість, духовна вірність етнічній культурі та політична відданість своїй нації. Ці та низка інших важливих питань педагогічної практики, об'єднані національно-ідейним контекстом, стали предметом обговорення нашої конференції. Сподіваємося, що висловлені авторами думки й наведені аргументи допоможуть педагогам у навчальній та виховній роботі, яку проводить Нова Українська Школа, плекаючи українську ідентичність та формуючи сучасну українську націю.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст статей несуть їх автори.

За умови передруку публікацій, посилання на збірник обов'язкове.

ЗМІСТ

Передмова	3
Розділ І. З'ясування сутності національно-ідейних орієнтирів функціонування освітньої сфери	7
1. Струкевич Олексій Карпович НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ІМПЕРАТИВ НУШ	7
2. Красовський Ярослав Йосипович ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ	15
3. Сторожук Антоніна Іванівна ОСОБИСТІСТЬ КЛИМЕНТА КВІТКИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ХХ СТОЛІТТЯ	22
4. Куц Ольга Петрівна УКРАЇНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ	33
5. П'яст Наталія Йосипівна РЕАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РИСИ УКРАЇНЦІВ –ГУМОРУ – У НОВІТНЬОМУ ФОЛЬКЛОРІ	36
6. Коломієць Іван Михайлович НАЦІОНАЛЬНО-ІДЕОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ АВТОРСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У КНИЗІ «1900-2018. ШЛЯХАМИ ВИПРОБУВАНЬ»	38
7. Коваль Олександр Іванович ПОЗАКЛАСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОБОТИ УЧИТЕЛЯ. РЕЗУЛЬТАТИ ПОЛЬОВОЇ ПРАКТИКИ: «ОСТАННІЙ ПРИТУЛОК ГЕРОЇВ» (БОЙОВИЙ ШЛЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ НА ВІННИЧЧИНІ)	41
8. Коваль Ольга Валеріївна УКРАЇНСЬКА ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО: НАЦІОНАЛЬНО-ІДЕЙНІ ОРІЄНТИРИ	51
9. Людмила Войтюк ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ ЯК ОДИН ІЗ НЕВІД'ЄМНИХ ЧИННИКІВ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	55
10. Муханов Валентин Миколайович ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	57
11. Сауляк Артем Васильович ЕВОЛЮЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ІДЕЙНИХ ОРІЄНТИРІВ ЯК ДОРОГОВКАЗ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ОСВІТИ	60

12. Скрипник Надія Іванівна

ВАЖЛИВІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ
КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОВЦІВ У
СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ 62

Розділ II. Виявлення проблемних питань у національно-виховній роботі 66**13. Похилиук Олена Миколаївна**

ДУХОВНА КРИЗА Й ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МОЛОДІ 66

14. Поберецька Вікторія Василівна

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО
ХАРАКТЕРУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ 72

15. Стадній Алла Сергіївна

ПОСИЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ БАР'ЄРІВ У СТУДЕНТІВ
У ВОЄННИЙ ЧАС 74

16. Анцибор Анатолій Іванович

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ СВІТОГЛЯДНИХ ЗАСАД РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ТА ПРОБЛЕМАТИКА ЇЇ ВИВЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ У ЗВ'ЯЗКУ З
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЮ ВІЙНОЮ 77

17. Берлявська Вероніка Олександрівна

НОВІ РЕАЛІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ВІЙНИ 80

18. Кордонська Альона Василівна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОБОТИ З УЧНЯМИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ 83

**Розділ III. Аналіз національно-ідейних складників, залучуваних до
формування ключових компетентностей та наскрізних навичок сучасних
учнів 86**

19. Кравченко Василь Олексійович

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ В
ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ 86

20. Стоян Альбіна Анатоліївна

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ, ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ
ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ 97

21. Мар'євич Наталія Костянтинівна

ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УЧНІВ НОВОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НА ЗРАЗКАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В.
ВЕРХОВИНЦЯ 108

22. Мошноріз Марія Миколаївна ЛІТЕРАТУРА ВОЄННОГО ЧАСУ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	116
23. Плахотнюк Катерина Ігорівна ІДЕЯ ПАТРІОТИЗМУ В ОСВІТІ УКРАЇНИ	119
24. Чорнобільська Лариса Ігорівна ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	125
25. Алексєєва Поліна Михайлівна РОЛЬ КРАЄЗНАВЧИХ СТУДІЙ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ШКОЛЯРІВ	127
26. Манько Інна Олександрівна, Манько Наталія Вікторівна ВИЯВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ІДЕЙНИХ СКЛАДНИКІВ У ХОДІ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА НАСКРІЗНИХ НАВИЧОК СУЧАСНИХ УЧНІВ	131
27. Кучерява Ю. В., Малечко О. В. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ СЛОВЕСНОСТІ МЕДІАОСВІТНІМИ ЗАСОБАМИ	138
28. Томенко Сергій Миколайович РОДИННІ ПАМ'ЯТКИ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ	144
29. Харитоновна Ірина Вікторівна, Підлубна Інна Павлівна ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ КРІЗЬ ПРИЗМУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	148
30. Зарічна Валентина Анатоліївна, Яцюк Марія Валеріївна РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ІТ-ПРАЦІВНИКІВ ТА ЇХ ПСИХОКОРЕКЦІЯ	151
31. Станіслав Оксана ОСВІТНЯ ПРАКТИКА ЩОДО ВИКЛАДАННЯ НАЦІОНАЛЬНО ВАЖЛИВОЇ ДИДАКТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	154
32. Радомирська Олена Леонідівна, Лисак Наталія Романівна ЧИТАННЯ ДЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА	157

ж ... державна стратегія, відповідальна національна політика (тільки не вдавана, і без популізму). Вибір очевидний. Але чи можливий?

● НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЗАВТРА – ВІДРОДЖЕННЯ, ЗМІЦНЕННЯ ТА РОЗКВІТ УКРАЇНИ.

І для цього потрібна зрозуміла й прийнятна національна ідея для переважної більшості українських громадян. «Бачу ціль – іду до мети». У своїх інтерв'ю В'ячеслав Чорновіл закликав «робити з глевкого народу націю». А для цього потрібно будувати національну державу на базі корінної нації (як і більшість європейських держав) з повагою до інших народів. І обов'язковими умовами такої розбудови є мова, історія, культура, сильна економіка, верховенство права та відстоювання національних інтересів. Поступово стає зрозумілою потреба життєвонеобхідної перебудови в суспільстві: боротьба з корупцією, розвиток економіки, створення конкурентного середовища, підготовка якісних політичних та соціальних проєктів тощо.

Висновки. Розрізненість та розмитість поглядів щодо національної ідеї негативно впливає на розвиток України. Сучасність, у першу чергу, вимагає від українців єдності, компромісу та порозуміння в цьому питанні. Національний рух уже давно потребує якоїсь візії та чіткості. Час багатовекторності, популізму, національної сліпоти, дикого капіталізму та казнокрадства має відійти в минуле перед лицем загроз і заради самозбереження та відродження країни. Дискусії мають переродитися в чітку стратегію (державну політику, суспільний договір тощо) для виживання та подальшого зміцнення й процвітання нашої Батьківщини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Донцов Д. Українська суспільно-політична думка в 20 столітті. – К.: Сучасність, 1983. - Т. 2
2. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. – К.: Основи, 1993.
3. Лук'яненко Л. Національна ідея і національна воля. – К.: МАУП, 2003.
4. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації. – Дрогобич: Відродження, 1977.
5. Свідзинський А. Українська національна ідея та шляхи її втілення у світоглядні й ідейні засади українського націоналізму. – К.: Козаки, 1977.

СКРИПНИК НАДІЯ ІВАНІВНА,

кандидат філологічних наук, ст. викладач
кафедри української філології,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний
коледж», м. Вінниця

ВАЖЛИВІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОВЦІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні характерною є зміна освітньої парадигми та підвищення компетентнісної спрямованості під час

навчання, а відтак формування у молоді предметних і ключових компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу [2].

У Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», у Концепції Нової української школи, у Державному стандарті базової середньої освіти знайшли відображення ті зміни, які нині відбуваються в освіті України.

Сьогодні розвиток і засвоєння ключових компетентностей визначають здатність мовців не лише удосконалювати, успішно провадити професійно орієнтовану або подальшу навчальну діяльність, а й створювати належні умови для досягнення якісно нового рівня знань державної (української) мови. Саме грамотності та ефективності засвоєння основних компетентностей потребує сучасне освітнє середовище.

Ключові компетентності можуть забезпечити не лише особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя, а й удосконалювати їх національно-ідейне спрямування. Серед десяти компетентностей Нової української школи важливою є мовна компетентність, яка передбачає спілкування державною мовою. Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: уміння читати і розуміти прочитане, уміння висловлювати думку усно і письмово, критичне мислення, здатність логічно обґрунтовувати свою позицію, а відтак важливою складовою є формування комунікативно-мовленнєвої компетентності мовців.

Закон України «Про освіту» [5] націлює на всебічний розвиток особистості, її соціалізацію, формування у процесі навчання ключових компетентностей. Окремі з них сформульовано так: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; інші компетентності, передбачені стандартом освіти [2].

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми [2].

Теоретичні й методичні засади формування комунікативно-мовленнєвої компетентності мовців досліджували О. Беляєв, М. Вашуленко, Л. Мацько, М. Пентилук, І. Хом'як та інші. Узагальнивши дослідження окремих учених зазначимо, що сьогодні ключовим питанням у освіті є перехід від накопичення

знань, навичок до умінь їх застосовувати не лише в освітньому середовищі, а й у соціумі.

Вивчення української мови займає одне з провідних місць. Це не тільки обов'язковий освітній компонент, а й інструмент оволодіння іншими обов'язковими, вибірковыми та інтегрованими освітніми компонентами. Основна мета курсу полягає у формуванні ключової комунікативно-мовленнєвої компетентності, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою у процесі спілкування. Вільне володіння українською мовою сприяє розумовому і загальному розвитку мовців, формуванню їх національної самосвідомості, української ментальності, моральних переконань. Освітній компонент «Українська мова» повинен бути одним з найголовніших, найпрестижніших у закладах освіти [1, с.16].

У наш час існування нації, етносу, ментальності неможливе без власної мови. Залежно від певних історичних умов нація може мати свою державу, а якщо ж власної державності не має, – то мова функціонує лише у деяких царинах суспільного життя, а загальнодержавні функції виконує мова панівної нації [8].

Комунікативно-мовленнєве спрямування вивчення української мови буде ефективним за умови дотримання чотирьох фаз структури мовленнєвої діяльності: 1) орієнтації; 2) планування; 3) реалізації; 4) контролю. Ми вважаємо, що побудову методичної системи формування комунікативно-мовленнєвої компетентності мовців необхідно пов'язати з комунікативно-діяльнісним підходом, адже мовці можуть виявити власну комунікативну компетентність тільки у мовленнєвій діяльності серед членів не лише освітнього простору, а й суспільного середовища [6].

Лінгводидакт М. І. Пентилюк пропонує визначення мовної особистості як людини, «яка є носієм мови, володіє лінгвістичними знаннями та високим рівнем комунікативних умінь і навичок, дбає про красу й розвиток власного мовлення» [4, с. 16]. Можна стверджувати, що першочерговим завданням сучасного закладу освіти є підготовка мовців, які будуть у майбутньому носіями національної та людської гідності, патріотизму, порядності, толерантності, творцями матеріальних та духовних цінностей. Провідна роль у цьому процесі відводиться навчанню та вихованню, які ефективні лише за умови якісного комунікативно-мовленнєвого клімату.

Нинішній рівень спілкування має ґрунтуватися на спільних внутрішніх і зовнішньоекономічних зв'язках, а особливо на удосконаленні мови, мовленнєвих видах та національних особливостях культури, звичаїв і традицій. Ці фактори об'єднують не лише об'єктивно, а й допомагають в усвідомленні етнічної спільності та відданості рідній мові. Українська нація прагне мати власну державність, а це можливо лише за умов збереження й розвитку не лише території, а й найважливішого, що є у будь-якого народу, – рідної мови. Вагому роль у збереженні національної ідентичності відіграють як державні, так і релігійні, світські свята, що передаються від покоління до покоління. В. В. Карпов, стверджує, що держава – це велика родина, яка живе за історично набутими традиціями, правилами і звичаями, уподобаннями, що мають власну

символіку та значення [3, с. 60]. Окрім державних символів України, неабиякої вагомості має й сама мова, бо нині її пропагування можна вважати теж символом України. Кому як не педагогам навчити сучасну молодь поважати державні символи, знати, наприклад, повний текст Гімну України, а не лише приспів, хто автор слів і хто композитор. Попри повномасштабне вторгнення та всі складнощі, які несе війна, ми маємо переймати досвід сусідніх народів для того, щоб зуміти на їх прикладах і складних історичних подіях зберегти коди нашої нації – українську мову, українську пісню, українську вишиванку та хустку [7, с. 53].

Отже, комунікативно-мовленнєвий чинник відіграє надзвичайно важливу роль як у культурі української нації, так і у лінгвістичних питаннях українського освітнього простору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біляєв О., Скуратівський Л., Симоненкова Л., Шелехова Г. Концепція навчання державної мови в школах України. *Дивослово*. 1996. №1. С. 16–21.
2. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 10.10.2024).
3. Карпов В. В. Символьне означення української державності у хронотопі історії Східної Європи. *Україна у глобальному світі* : колективна монографія / За заг. ред. д. і. н. В. В. Карпова. Рига: Izdevniecība «Baltija Publishing», 2020. С. 60–83.
4. Пентиліук М. І. Концептуальні засади мовної освіти як засобу інтелектуального й духовного розвитку особистості. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Херсон, 1998. С. 14–18.
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 10.10.2024).
6. Скрипник Н. І. Сучасні підходи до формування комунікативно-мовленнєвої компетентності студентів гуманітарно-педагогічного коледжу. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*. Одеса: Вид. дім «Гельветика», 2020. Вип. 24. Том 2. С. 114–118.
7. Скрипник Н. І. Роль комунікативно-діяльнісного підходу під час навчання рідної мови. *Interaction of the experience of post-Yugoslav and Ukrainian areas: cultural, linguistic, literary, artistic, historical, and journalistic aspects* (February 23–24, 2024. Ljubljana, Slovenia). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. P. 52–57.
8. <https://studfile.net/preview/7435052/page:9/> (дата звернення: 12.10.2024).